

**Załącznik 1
do uchwały nr 83/2012-2016 Senatu Uniwersytetu
Opolskiego w sprawie wprowadzenia programów
kształcenia zgodnych z Ustawą z dnia 23 sierpnia 2016 r. o
zmianie ustawy – prawo o szkolnictwie wyższym oraz
niektórych innych ustaw oraz Rozporządzeniem Ministra
Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r.
w sprawie warunków prowadzenia studiów, oraz
Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 26 września 2016 r. w sprawie charakterystyk
drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla
klasyfikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego
po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy
6-8.**

**Wytyczne w sprawie przebiegu prac, terminów i wymaganej dokumentacji stanowiące podstawę
do podjęcia przez radę wydziału uchwał w sprawie programów kształcenia na kierunkach studiów
prowadzonych przez wydział.**

**§1
Zalecenia ogólne**

Program kształcenia dla określonego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia obejmuje opis zakładanych efektów kształcenia oraz program studiów zgodny z charakterystykami pierwszego stopnia określonymi w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 64 z późn. zm.) oraz charakterystykami drugiego stopnia określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 tej ustawy, w tym wybranymi efektami kształcenia właściwymi dla obszaru lub obszarów kształcenia, do których został przyporządkowany kierunek studiów:

- 1) dla kwalifikacji na poziomie 6 Polskiej Ramy Kwalifikacji – w przypadku studiów pierwszego stopnia;
- 2) dla kwalifikacji na poziomie 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji – w przypadku studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich (szczegóły: Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla klasyfikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6-8) .

Opis zakładanych efektów kształcenia zawiera również opis procesu kształcenia, prowadzący do osiągnięcia tych efektów, wraz z przypisanymi do poszczególnych modułów tego procesu punktami ECTS (program studiów i plan studiów), a także opis efektów kształcenia w zakresie znajomości języka obcego. Dla kierunków studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera opis zakładanych efektów kształcenia uwzględnia również pełny zakres efektów kształcenia dla studiów o profilu ogólnoakademickim lub praktycznym, prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich, zawartych w charakterystykach drugiego stopnia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. (charakterystyka III).

Powyższe dokumenty tworzy rada programowa kierunku. Przed skierowaniem pod obrady rady wydziału, plan studiów musi uzyskać akceptację uczelnianego koordynatora ds. ECTS. Dla usprawnienia prac przy przygotowaniu i uchwalaniu programu kształcenia, dziekan może powołać zespół ds. programów kształcenia. W skład zespołu wchodzi przewodniczący rad programowych (kierunków wydziału), a przewodniczy mu prodziekan ds. studentów. Uchwalony przez radę wydziału plan studiów zatwierdza prorektor ds. kształcenia i studentów. Efekty kształcenia zatwierdza rada wydziału w formie projektu, który uchwała senat.

§2

Zalecenia w okresie przejściowym

Wydział (podstawowa jednostka organizacyjna uczelni) prowadząca kierunek studiów w celu doskonalenia programu kształcenia może dokonywać w nim zmian, w tym w zakresie zakładanych efektów kształcenia właściwych dla tego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia wybranych z efektów kształcenia dla obszaru lub obszarów kształcenia, do których został przyporządkowany ten kierunek studiów wg stanu na dzień 10 października 2014 r.

Wydział (a więc podstawowa jednostka organizacyjna uczelni, o której mowa w art. 11 ust. 3 ustawy) bez uprawnień habilitacyjnych, doskonaląc program kształcenia, może, w ramach posiadanego uprawnienia do prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu kształcenia, dokonywać zmian:

- 1) zajęć dydaktycznych, za które student może uzyskać łącznie do 50% punktów ECTS, określonych w programie studiów aktualnym na dzień wydania przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego decyzji o nadaniu tego uprawnienia, a w przypadku zmian w latach 2012-2014 na dzień 10 października 2014 r. (oznacza to, że nie można corocznie zmieniać 50% punktów ECTS);
- 2) łącznie do 30% ogólnej liczby zakładanych efektów kształcenia określonych przez senat uczelni aktualnych na dzień wydania przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego decyzji o nadaniu tego uprawnienia, a w przypadku zmian w latach 2012-2014 na dzień 10 października 2014 r. (oznacza to, że nie można corocznie zmieniać 30% efektów kształcenia).

Zmiany efektów kształcenia wymagają zatwierdzenia przez senat uczelni. Dotychczasowa nazwa kierunku nie może być zmieniona.

W/w zmiany w programach kształcenia mogą być wprowadzane z początkiem nowego cyklu kształcenia, z wyjątkiem zmian koniecznych do usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną, w doborze treści kształcenia przekazywanych studentom w ramach zajęć, uwzględniających najnowsze osiągnięcia naukowe a także form i metod prowadzenia zajęć (karty przedmiotów), dostosowania programu kształcenia do zmian w przepisach powszechnie obowiązujących, które mogą być wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia. Zmiany w programach kształcenia wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia są ogłaszane co najmniej na miesiąc przed rozpoczęciem semestru, którego dotyczą.

§3

Harmonogram prac

1. 15 marca każdego roku upływa termin złożenia w rektoracie uchwał rad wydziałów, które będą dokonywały zmian w programach i efektach oraz zatwierdzały programy kształcenia dla nowo powołanych kierunków/specjalności studiów.
2. 30 listopada każdego roku upływa termin złożenia w rektoracie (i u pełnomocnika rektora ds. rekrutacji) uchwał rad wydziałów, które będą powoływały nowe kierunki studiów/specjalności (komplet dokumentów: ogólna charakterystyka studiów + efekty kształcenia + minimum kadrowe).
3. Uchwałę senatu przesyła się w terminie miesiąca od dnia jej podjęcia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego.

Dokumenty tworzone przez rady programowe

Wykaz dokumentów programu kształcenia

1. Ogólna charakterystyka prowadzonych studiów

- a. nazwa kierunku studiów,
- b. poziom kształcenia,
- c. profil kształcenia,
- d. forma studiów,
- e. tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwenta,
- f. przyporządkowanie do obszaru lub obszarów kształcenia,
- g. wskazanie dziedzin (nauki lub sztuki) i dyscyplin (naukowych lub artystycznych), do których odnoszą się efekty kształcenia,
- h. wskazanie związku z misją Uczelni i jej strategią rozwoju,
- i. ogólne cele kształcenia oraz możliwości zatrudnienia (typowe miejsca pracy) i kontynuacji kształcenia przez absolwentów studiów,
- j. wymagania wstępne (oczekiwane kompetencje kandydata) – zwłaszcza w przypadku studiów drugiego stopnia,
- k. zasady rekrutacji,
- l. różnice w stosunku do innych programów o podobnie zdefiniowanych celach i efektach kształcenia prowadzonych w Uczelni.
- m. zapewnienie studentom odbywania praktyk zawodowych przewidzianych w programie kształcenia; dla kierunków studiów o profilu praktycznym łącznie w wymiarze co najmniej trzech miesięcy na każdym z poziomów kształcenia, a w przypadku kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim – jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki,
- n. spełnienie wymagań dotyczących minimalnej liczby i kwalifikacji nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego kierunku studiów, oraz kwalifikacji innych nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami,
- o. spełnienie wymagań dotyczących proporcji liczby nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego do liczby studentów na tym kierunku studiów,
- p. wykazanie infrastruktury zapewniającej prawidłową realizację efektów kształcenia, w tym zapewnienie odpowiednich warunków do prowadzenia zajęć w salach dydaktycznych, laboratoriach i pracowniach,
- q. zapewnienie możliwości korzystania z zasobów bibliotecznych obejmujących literaturę zalecaną na tym kierunku studiów oraz z elektronicznych zasobów wiedzy,
- r. prowadzenie – w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia – systematycznych działań mających na celu ocenę i doskonalenie programu kształcenia, w szczególności w kontekście potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

2. Efekty kształcenia.

- a. tabela odniesień efektów kierunkowych do efektów obszarowych (zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla klasyfikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6-8) – z komentarzami,
- b. tabela pokrycia obszarowych efektów kształcenia przez kierunkowe efekty kształcenia – z komentarzami,

- c. tabela pokrycia kompetencji inżyniera przez kierunkowe efekty kształcenia – z komentarzami (zbędna, jeżeli kierunek został przyporządkowany wyłącznie do obszaru kształcenia w zakresie nauk technicznych, a efekty kierunkowe pokrywają wszystkie efekty obszarowe),
- d. w ramach kierunku studiów wydział może prowadzić kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela, jeżeli spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9c ustawy tj. program studiów uwzględnia efekty kształcenia i standardy kształcenia przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela zgodnie z obowiązującymi rozporządzeniami,

3. Program studiów

- a. liczba punktów ECTS konieczna do uzyskania kwalifikacji (tytułu zawodowego),
- b. liczba semestrów,
- c. opis poszczególnych modułów kształcenia,
- d. wymiar, zasady i forma odbywania praktyk,
- e. opis sposobu sprawdzania efektów kształcenia (dla programu) z odniesieniem do konkretnych modułów kształcenia (przedmiotów), form zajęć i sprawdzianów,
- f. plan studiów, z zaznaczeniem modułów podlegających wyborowi przez studenta,
- g. strukturę studiów (specjalności itp.),
- h. sumaryczne wskaźniki charakteryzujące program studiów.

4. Warunki realizacji programu studiów

- a. minimum kadrowe (z określonymi „przyporządkowaniami” poszczególnych osób do dyscyplin naukowych lub artystycznych i obszarów kształcenia oraz – w przypadku studiów o profilu praktycznym – opisem doświadczeń zawodowych)*,
- b. proporcje liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studiujących,
- c. opis działalności badawczej w odpowiednim obszarze wiedzy – w przypadku studiów prowadzących do uzyskania dyplomu magisterskiego.

5. Wyjaśnienia i uzasadnienia

- a. sposób wykorzystania wzorców międzynarodowych,
- b. sposób uwzględnienia wyników monitorowania karier absolwentów,
- c. sposób uwzględnienia wyników analizy zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy,
- d. udokumentowanie – dla studiów stacjonarnych – że co najmniej połowa programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich,
- e. udokumentowanie, że program studiów umożliwia studentowi wybór modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% punktów ECTS,
- f. sposób współdziałania z interesariuszami zewnętrznymi (np. lista osób spoza wydziału biorących udział w pracach programowych lub konsultujących projekt programu kształcenia),
- g. sposób weryfikowania efektów kształcenia w trakcie całego procesu kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów,
- h. sposób wykorzystania wniosków z ocen nauczycieli akademickich dokonywanych przez studentów,
- i. ocenę realizacji zakładanych efektów kształcenia,
- j. wnioski z analizy wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów uczelni,
- k. działania wydziału w zakresie zapobiegania plagiatom i ich wykrywania.

*Dokument potwierdzony przez Dział Spraw Pracowniczych

§5
Dookreślenia

Elementy dokumentacji programu studiów:

- opis modułu kształcenia (przedmiotu, grupy przedmiotów, praktyk, przygotowanie pracy dyplomowej itp.),
- sumaryczne wskaźniki charakteryzujące program studiów, powinny zawierać w szczególności niżej wymienione informacje.

1. Opis modułu kształcenia:

- a. efekty kształcenia i ich odniesienie do efektów kształcenia dla programów,
- b. formy prowadzenia zajęć z odniesieniem do efektów kształcenia,
- c. sposób sprawdzania, czy założone efekty zostały osiągnięte przez studenta,
- d. liczba punktów ECTS z pokazaniem sposobu jej wyznaczenia, zgodnie z zasadami systemu ECTS.

2. Sumaryczne wskaźniki charakteryzujące program studiów:

- a. łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich,
- b. łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia,
- c. łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w ramach zajęć o charakterze praktycznym, takich jak warsztaty, praktyki, staże, zajęcia laboratoryjne i projektowe,
- d. minimalna liczba punktów ECTS, którą student musi zdobyć, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouniversyteckich lub na innym kierunku studiów,
- e. liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS – w przypadku kierunków studiów przypisanych do obszarów innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne;
- f. w przypadku programu studiów dla kierunku przyporządkowanego do więcej niż jednego obszaru kształcenia –procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w łącznej liczbie punktów ECTS,
- g. wykazanie, w przypadku programu studiów dla kierunku o profilu praktycznym, że program kształcenia obejmuje moduły zajęć powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS, służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych,
- h. wykazanie, w przypadku programu studiów dla kierunku o profilu ogólnouniversyteckim, że program kształcenia obejmuje moduły zajęć powiązane z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki lub sztuki związanej z tym kierunkiem studiów, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS, służące zdobywaniu przez studenta pogłębionej wiedzy oraz umiejętności prowadzenia badań naukowych.